

POZNÁMKY KE STYLIZACI A TERMINOLOGII  
ZNALECKÝCH PŘEDPISŮ I Z POHLEDU  
HARMONIZACE S EU

Přednáška na konferenci znalců ÚSI VUT v Brně, dne 24. 1. 2004.

Ať již našemu květnovému vstupu do EU hledíme vstříc s jakýmikoliv pocity, bude s ním spojena i nutnost postupného sladování norem a předpisů počínaje těmi internacionálně nejvýznamnějšími a konče těmi marginálními.

Právní a technické normy některých evropských států vynikají vysokou propracovaností a vyjadřovací přesností – v technické oblasti jsou takovými na př. německé normy DIN, Technische Vorschriften nebo Richtlinien. Stejně pečlivě zpracované jsou, jak soudím, anglické British Standards (normy) nebo Codes of Practice (prováděcí předpisy). Je z nich zřejmé, jak se zpracovatel zabýval každou větou, definicí, vyjádřením, každou tabulkou tak, aby text byl jasný, jednoznačný, pro uživatele optimální.

Troufám si tvrdit, že naše technické předpisy se těmito dobrými vlastnostmi nevyznačují a že typickou ukázkou této nekvality je **vyhláška Ministerstva financí ČR č. 540/2002 Sb.**, na jejíž některé nedostatky si v příspěvku dovoluji poukázat. Zdůrazňuji, že zde hovořím o nedostacích v terminologii, stylizaci, případně syntaxi, nikoliv o chybách v metodice tohoto předpisu.

Nejvyšším, již mnoho let existujícím orgánem našeho oboru v EU je TEGOVA (The European Group of Valuers' Associations), která sdružuje již 27 národních členů, mezi nimi i Českou republiku. Slovensko je, pokud se situace nezměnila, zatím jen „pozorovatelem“ (observer), i když v dobré společnosti (USA, Německo, Itálie aj.). Tato organizace vydala již v několika aktualizacích mezinárodní evropské oceňovací normy s názvem **European Valuation Standards**, rozsáhlý elaborát o 350 stranách a dalších přílohách, s poslední aktualizací v r. 2003 (dále jen „EVS“).

Toto objemné dílo se zabývá jen okrajově vlastními výpočetními postupy či návody, naopak se věnuje zásadám výkonu znalecké činnosti t.zv. qualified valuers (kvalifikovaných znalců – oceňovatelů), zodpovědnosti a etice jejich práce a to v různých variantách zadání, tj. důvodů pro stanovení ceny. Má také rozsáhlou část terminologickou – definiční a proto je a bude významným dokumentem pro budoucí úpravy našich směrnic, vyhlášek i zákonů, které se týkají nebo jen dotýkají činnosti v našem oboru. EVS jsou zpracovány s velkou precizností a vypovídací schopností, mnohde až snad pro nás neobvyklou důkladností – „polopatismem“.

A nyní zpět k vyhlášce č. 540/02 Sb. (dále jen „vyhlášce“): Ve srovnání se zmíněnými mezinárodními i národními předpisy bude asi vhodné podstatně rozšířit vstupní část vyhlášky ( dnešní § 2: Vymezení pojmů) na uživatelsky velmi potřebnou formu tzv. simplification rules – tj. vysvětlivek zjednodušujících výrazů a názvů, které jsou v dalším textu použity.

Mnohé ze současné vyhláškou užívaných **termínů** neobstojí – na př. termín „**venkovní úpravy**“ – který zde nevhodně označuje menší díla vně staveb počínaje přípojkami a konče např. bazény.

To však nejsou žádné „úpravy“ – s výjimkou snad terénních úprav. Tento termín používáme v českém technickém názvosloví pro způsoby vnějšího opracování nebo ochrany výrobku, zejména jeho povrchu (povrchové úpravy = nátěry, folie atd.). Pro drobná díla, která oceňujeme dle přílohy č.11 vyhl. s nešťastným názvem „venkovní úpravy“, tedy musí být použito např. označení „venkovní příslušenství“. Čeština nám nabízí i mnoho dalších vhodných výrazů, použit byl právě ten nejméně vhodný. Možno srovnat i s angličtinou: treatment/surface treatment = totéž co v češtině, tj. úpravy/povrchové úpravy, a to ve stejném smyslu jako v češtině, rozhodně však není „treatment“ používáno pro ta díla, která naše vyhláška shrnuje pod název „venkovní úpravy“. Ty se v angličtině označují „site works“ (říkají: buildings and other site-works!). Z toho je zřejmé, že termín „venkovní úpravy“ tak, jak jej užívá vyhláška, je nevhodný i pro transkripci do angličtiny, při níž by vedl k významové chybě.

Dalším příkladem chybného termínu ve vyhlášce je v příl. č. 14 vyhlášky opakovaně používané označení **objemové podíly** pro podíl ceny jednotlivých položek z celkové ceny. Zde musí být použito názvu „cenové podíly“. Objem je v technických oborech jasně vymezenou veličinou a označení „objemové podíly konstrukcí“ nutně znamená podíly, jaké zaujímají jednotlivé konstrukce z celého objemu, a je zde tedy termínem nesprávným. Navíc je opět zavádějící a nevhodný i pro mezinárodní transkripci. Na příklad do angličtiny jej ihned tlumočnicko nebo překladatel přeloží (a nelze se mu divit) slovy „volume shares (or) volume portions“ a vznikne jazykový a hlavně významový zkrat.

V textu na úrovni Sbírky zákonů nesmí být ani **chyby v měrových jednotkách**. Je tomu již téměř 30 let, kdy se tehdejší ČSR zavázala a to dokonce zákonem č. 57/1975 Sb., že u nás navždy zmizí jednotky jako loket, sáh, ba i putna, a byl přijat internacionální měrový systém SI. Je tedy s podivem, že se v naší vyhlášce ještě po novele z prosince 2002 objevuje jednotka **bm** v příloze č. 11 a to opakovaně. Taková jednotka prostě neexistuje – základní délkovou jednotkou je metr [m] – bez přívlastků.

Současně byl vymezen způsob, jak se mezinárodně označují **jednotky složené** (ty s lomítkem nebo se zápornou mocninou), způsob, který jednoznačně zakazuje psát složené jednotky tak, jak je tomu v poslední, teprve dva měsíce platné novele č. 452/2003 Sb. a to v příloze č. 20 („imise vodíkových iontů“): 250 µg/m3/rok, správně samozřejmě bez lomítek se správnými indexy: 250 µg.m<sup>-3</sup>.rok<sup>-1</sup>. K pochopení stačí i znalost matematiky ze základní školy – složených zlomků, příklad by snad byl urážkou abonentů tohoto časopisu.

V příloze č. 11 jsou uváděny také jednotkové ceny čištění odpadních vod, kde jsou ceny čištění rozděleny mezi „stavební

část“ a „-technologie“. Vzdělaný čtenář samozřejmě ví, že termín technologie je zde použit chybně. Mezinárodní významový slovník (autor Josef Tomek, ed. 2002) nám na př. říká: technology= application of scientific advances, tedy věc nehmotná, know-how, nauka. Zmíněné rozdělení má znít na př.: -stavební část, -čistírenské zařízení.

Bohužel jsou ve vyhlášce i **prohřešky proti české gramatice a větné skladbě**: Název tabulky č. 3 v příl. č. 16 zní „Charakteristika kvalitativních pásem hodnocených znaků u garáží ...“. Předložka **u** je v češtině místní, přivlastňovací vazba je naopak v naší řeči dána přímým genitivem: u garáže může něco ležet ..., ale u garáže nemohou být znaky! Jsou to znaky garáží, nikoliv znaky u garáží. Tato chyba je zde opakovaně, podobně např.: Kp u pozemků ... Proč?? Je to koeficient prodejnosti pozemků (koho-čeho), nikoliv u čeho.

Na poslední stránce vlastního textu vyhlášky (str. 11162) je v odst. 7 uvedeno „Příslušný koeficient prodejnosti ... a způsob úpravy koeficientu ... **je** součástí ocenění.“ (= Jeníček a Mařenka šla do lesa.) Musí zde samozřejmě být ... **jsou** ...! O něco výše je opět „U pozemku ... se použije koeficient ...“, správně má být „Pro pozemek ...“ nebo „V případě pozemku ...“. Tedy hned dvě jazykové chyby přímo nad podpisem pana ministra.

V odst. č. 6 přílohy č. 1 vyhlášky stojí: „Ploty se měří **za m<sup>2</sup>** pohledové plochy ...“. Tak se snad u nás nemluvilo a nepsalo ani za krále Lávyry! Měřilo se kdysi třeba ve větelích nebo na větele, ale nikdy za větele! Proč je zde takový jazykový nesmysl? A přitom o několik řádků výše (odst. 4) je správně „Podlahová plocha bytu se měří **v m<sup>2</sup>**.“!

Definice nebo vysvětlivky pro výpočet musí být jednoznačné: Na příklad v tabulce přílohy č. 17, která se týká studní, je nejasné označení hloubky: od 0 do 5m / od **dalších** 5 do 10m. Slovo „dalších“ je zmatečné. Buď má nějaký význam a ten zde musí být jednoznačně vysvětlen (je tu dost místa – prázdná polovina strany) nebo zde toto slovo být nesmí. Mluvil jsem o tom s několika kolegy – znalci, a žádný z nich neznal výklad tohoto označení kromě názoru,

že se jedná o nedostatečnou vyjadřovací schopnost autora textu.

Na začátku jsem se zmínil o tom, že je z některých zahraničních předpisů zřejmé, jak velkou jejich zpracovatelé věnovali pozornost každé větě, každé tabulce. Několik neradostných ukázek větných jsem již uvedl, s mnohými **tabulkami** vyhlášky je tomu nejinak. Vráťím se tedy ještě k tabulce s kritizovaným nadpisem „... u garáží“ (str. 11129 Sb.). Dva sloupce v ní jsou zcela shodné se sloupci v následující tabulce na další straně a 3. sloupec (váhy) může být do té následující tabulky také snadno přesunut. První z tabulek je zde evidentně zbytečná. O užívání těchto dvou tabulek zřejmě zpracovatel vyhlášky vůbec nepřemýšlel. Jinak by ihned přišel na to, že je sloučí, aby uživatel nemusel buď stále otáčet list tam a zpět, nebo si sám zhotovit jednu pracovní tabulku z těchto dvou.

Podobně vadná je tabulka v příloze č. 14 na str. 11217 a 11218 Sb., kde je tabulka zbytečně přetřena na dvě strany, což znesnadňuje její užívání. Přitom na té druhé straně je jen posledních šest řádků tabulky a ty mohly být bez problému na první straně, kdyby měl zpracovatel snahu upravit zbytečně vysokou hlavičku a řádkování. Takové provedení je pro uživatele nevhodné, nepřehledné.

Hlavičky tabulek jsou v mnoha případech nedomyšlené, bylo by možno je výrazně zlepšit ve smyslu zvýšení srozumitelnosti, jednoznačnosti a uživatelské. Ani za provedení tabulek nelze tedy vyhlášku pochválit.

Někdo ze zarputilých techniků může namítnout, že v praktických předpisech, jako je vyhláška č. 540/2002 Sb., je jejich stručně řečeno „technický obsah“ důležitější než stylizace a terminologie, tedy jejich písemná forma. Tvrdím, že tomu tak není a že **musíme trvat na zlepšení textového zpracování vyhlášky**. Je rozhodujícím dokumentem v tomto oboru, který je navíc obsažen ve Sbírce zákonů ČR. Jako takový odráží nejen kvalifikaci autora, ale i intelektuální úroveň celé naší znalecké obce, a musí tedy být předmětem diskuse.

A abych jen nekritizoval – samozřejmě nabízím zpracovateli vyhlášky (možná se k němu tato informace dostane) časově neomezenou pomoc při korektuře textu.